

ΑΝΩΤΑΤΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ ΚΥΠΡΟΥ
ΔΕΥΤΕΡΟΒΑΘΜΙΑ ΔΙΚΑΙΟΔΟΣΙΑ

(Πολιτική Έφεση Αρ. 349/2009)

8 Ιουνίου, 2021

[ΛΙΑΤΣΟΣ, ΣΩΚΡΑΤΟΥΣ, ΔΗΜΗΤΡΙΑΔΟΥ-ΑΝΔΡΕΟΥ, Δ/στές]

1. SIGMA RADIO TELEVISION LTD
2. ΔΗΜΗΤΡΗΣ ΜΑΜΑΣ

Εφεσείοντες/Ευαγόμενοι,

v.

ΔΩΡΟΥ ΓΕΩΡΓΙΑΔΗ

Εφεσίβλητου/Ενάγοντα.

Α.Σ. Αγγελίδης, για τους Εφεσείοντες.

Γ. Πολυχρόνης, για τον Εφεσίβλητο.

ΛΙΑΤΣΟΣ, Δ.: Η Απόφαση είναι ομόφωνη, θα απαγγελθεί από τη Δικαστή
Δημητριάδου-Ανδρέου.

Α Π Ο Φ Α Σ Η

ΔΗΜΗΤΡΙΑΔΟΥ-ΑΝΔΡΕΟΥ, Δ.: Κατά την περίοδο 2/8/2001 – 13/8/2001, η Εφεσείουσα 1 Εταιρεία, ιδιοκτήτρια του Τηλεοπτικού Σταθμού ΣΙΓΜΑ και ο Εφεσείων 2, δημοσιογράφος και υπάλληλος της Εφεσείουσας 1 κατά τον ουσιώδη χρόνο προέβησαν στο πλαίσιο του Κεντρικού Δελτίου Ειδήσεων του εν λόγω Σταθμού, γνωστό ως «Τομές στα Γεγονότα», σε οκτώ συνολικά δημοσιεύματα, δια οπτικοακουστικών παραστάσεων, αναφορικά με διερευνόμενη από την Αστυνομία υπόθεση εναντίον του Εφεσίβλητου και άλλου προσώπου σε σχέση με καταγγελίες νεαρών κοριτσιών για αδικήματα κατά των ηθών. Ο Τηλεοπτικός Σταθμός ΣΙΓΜΑ εξέπεμπε ανά το παγκύπριο και, κατά τον ουσιώδη χρόνο, το Κεντρικό Δελτίο Ειδήσεων είχε μεγάλη τηλεθέαση.

Ο Εφεσίβλητος, ο οποίος περιγράφεται στην πρωτόδικη Απόφαση ως μουσικοσυνθέτης γνωστός τόσο στην Κύπρο όσο και στην Ελλάδα, συνελήφθη από την Αστυνομία στις 6/8/2001, προσήχθη ενώπιον του Δικαστηρίου και προφυλακίστηκε από 7/8/2001 έως 11/8/2001 και από 11/8/2001 έως 17/8/2001, στο πλαίσιο διερεύνησης υπόθεσης η οποία αφορούσε τον ίδιο και ακόμη ένα πρόσωπο. Ακολούθως προσήχθη σε δίκη ενώπιον του Κακουργιοδικείου το οποίο τον καταδίκασε. Η καταδίκη του παραμερίστηκε από το Εφετείο στις 14/1/2003.

Ο Εφεσίβλητος με την αγωγή του εναντίον των Εφεσειόντων, που καταχωρήθηκε στο Επαρχιακό Δικαστήριο Λεμεσού, διεκδίκησε αποζημιώσεις προβάλλοντας ότι τα επίδικα δημοσιεύματα, στη φυσική και/ή συνηθισμένη τους σημασία, αποτελούσαν δυσφήμιση για τον ίδιο και ότι παραβίαζαν τα συνταγματικά του δικαιώματα.

Με την υπό κρίση Έφεση, μέσω συνολικά 18 Λόγων Έφεσης, επιδιώκεται η ανατροπή της πρωτόδικης Απόφασης, με την οποία επιδικάστηκε υπέρ του Εφεσίβλητου το ποσό των €130.000 ως αποζημιώσεις για δυσφήμιση, πλέον έξοδα.

Προχωρούμε στη συνέχεια να παραθέσουμε την ουσία των επίδικων δημοσιευμάτων. Σημειώνεται ότι αυτά παρατίθενται όπως αποτυπώνονται στην Έκθεση Απαίτησης.

Σε σχέση με το **πρώτο δημοσίευμα ημερ. 2/8/2001**, η Εφεσείουσα 1 δημοσίευσε ως τίτλους ειδήσεων τα ακόλουθα:

«Ανάστατη η κοινή γνώμη από τις αποκαλύψεις του Σίγμα για το κύκλωμα παιδεραστίας. Άνοιξαν πια οι ασκοί του Αιόλου για την πολύχρονη σεξουαλική εκμετάλλευση ανήλικων κοριτσιών. Και δεύτερη γραπτή καταγγελία κοπέλας εναντίον των 2 προσώπων του καλλιτεχνικού χώρου που κατονόμασε χθες το πρώτο κορίτσι. Όλες οι εξελίξεις σε ρεπορτάζ του Δημήτρη Μάμα»

Στη συνέχεια ο τηλεπαρουσιαστής του δελτίου ειδήσεων είπε:

«Ενώ και δεύτερο κορίτσι κατάγγειλε σήμερα γραπτώς στην αστυνομία τους δύο «κύριους» του καλλιτεχνικού χώρου για παιδεραστία σε βάρος της, ένας από τους δύο αποτόλμησε να ζητήσει παρέμβαση του προέδρου της Δημοκρατίας ώστε να κουκουλωθεί η υπόθεση. Και ενώ ο αρχηγός της αστυνομίας έσπευδε στη Λάρνακα για να ενημερωθεί προσωπικά για τη φοβερή υπόθεση, δεκάδες γονείς τηλεφώνούσαν στο Σίγμα αποκαλύπτοντας τι έγινε με τα δικά τους κορίτσια.

Ο Δημήτρης Μάμας εξασφάλισε και αποκλειστικές δηλώσεις από το δικηγόρο των κοριτσιών που κατάγγειλαν την υπόθεση στην αστυνομία».

(Ακολουθούν στην οθόνη εικόνες γνωστών τραγουδιστριών και η αναγραφή ως σχόλια «Θα σε κάνω...(αναφέρονται ονόματα γνωστών τραγουδιστριών) Βίση κλπ.)

Στη συνέχεια ο Εφεσείων 2 είπε:

«Αποσβολωμένοι είχαν μείνει οι γονείς 4 κοριτσιών όταν πρωτόμαθαν πως ακριβώς "καλλιτεργούσαν" τη φωνή τους οι δύο "εντιμότατοι κύριοι" του καλλιτεχνικού χώρου. Στη συνέχεια τα είπαν όλα σε δικηγόρο της Λάρνακας.»

Ακολουθούν διάφορες δηλώσεις του Εφесеϊοντα 2, καθώς και του Δικηγόρου, σχετικές με τα πιο πάνω. Μεταξύ των δηλώσεων του Εφесеϊοντα 2 είναι και οι ακόλουθες:

«Αυτός που τα έμαθε αμέσως μετά ήταν ο 74χρονος Ιάκωβος Θεοδώρου από τις Αγγλισίδες που τόσο τραγικά έθεσε τέρμα στη ζωή του την περασμένη Κυριακή αφήνοντας όμως σχετικά σημειώματα που τα παρέλαβε η αστυνομία. Τότε ήταν που άνοιξαν οι ασκοί του Αιόλου.»

.....

Ο Εφесеϊών 2 πρόσθεσε:

«Το δεύτερο κορίτσι άρχισε να καταθέτει στις 10.00 το πρωί και η κατάθεση κράτησε 5 περίπου ώρες. Επιβεβαιώνοντας, σύμφωνα με πληροφορίες μας, τη χθεσινή κατάθεση της άλλης κοπέλας, αφηγήθηκε πως οι δύο "κύριοι" που είχαν και διασυνδέσεις εκμεταλλεύτηκαν με βρόμικο τρόπο την αφέλεια της ηλικίας της, ήταν και αυτή 13 ετών, και την παρότρυναν σε πράξεις που τραυμάτισαν βαθιά τη ψυχή της. Για να κάμψουν τις αναστολές της και να τη φέρουν στο σημείο να ικανοποιεί τις επιθυμίες τους για στοματικό έρωτα και άλλες προσφορές, παπαγάλιζαν ένα επιχείρημα εκπληκτικό: «Αν δεν βιώσεις κορίτσι μου το σεξ και τον έρωτα, ουδέποτε θα μπορέσεις να δώσεις το σωστό συναίσθημα στη φωνή σου».

Παράλληλα στην οθόνη αναγράφονταν οι λέξεις:

«ΑΠΟΚΛΕΙΣΤΙΚΟ» και
«Αν δεν βιώσεις
το σεξ και τον έρωτα
δεν θα μπορέσεις να δώσεις το σωστό
συναίσθημα στη φωνή σου»,

ενώ ο Εφесеϊών 2 συνέχισε λέγοντας:

«Το μεγαλύτερο πάντως δόλωμα προς τα άπραγα 12χρονα και 13χρονα κοριτσάκια ήταν η διαβεβαίωση πως το άθλιο δίδυμο θα τις έκαμνε βενιέτες.»

«Θα σε κάμω Βίση, θα σε κάμω Κωνσταντίνα, θα σε κάμω Αλέξια, θα σε κάμω Βανδή» ήταν η συνεχής πλύση εγκεφάλου που εφαρμόζαν».

.....

Ο Εφесеϊών 2 πρόσθεσε:

«Δεκάδες ήσαν μέχρι στιγμής οι μητέρες που τηλεφώνησαν στο Σίγμα για να μας εκμυστηρευτούν πως οι δύο "κύριοι" παρέσυραν και τις δικές τους κόρες

απαιτώντας μάλιστα ανοικτά από τις μητέρες τους να πάψουν να διαμαρτύρονται σαν γυναικούλες για να μην κόψουν όπως χαρακτηριστικά τόνιζαν την τύχη των παιδιών τους».

Αναστατωμένος από τις αποκαλύψεις ο Αρχηγός της Αστυνομίας Ανδρέας Αγγελίδης έσπευσε το μεσημέρι στην Αστυνομική Διεύθυνση Λάρνακας. Κλεισμένος για ώρα πολλή σε ιδιαίτερο γραφείο, ζήτησε από τον αστυνομικό διευθυντή πλήρη ενημέρωση.

Και ενώ αυτά συνέβαιναν ένας από τους καταγγελλόμενους για τις άσεμνες επιθέσεις και τη σεξουαλική εκμετάλλευση των ανήλικων κοριτσιών αποτόλμησε να προσεγγίσει γιατρό που έχει προσβάσεις στο προεδρικό.

Η παράκληση που του υπέβαλε ήταν εκπληκτική: Του ζήτησε να μεσολαβήσει στον Πρόεδρο Κληρίδη και να τον πείσει να παρέμβει στους ανακριτές ώστε η υπόθεση να κουκουλωθεί και να μην οδηγηθεί στη δικαιοσύνη.

Προς τιμήν του ο επιστήμονας, του έκοψε, χωρίς δεύτερη κουβέντα, το βήχα. «Εγώ είμαι γιατρός», του απάντησε κοφτά «εσύ είναι δικηγόρο που χρειάζεσαι.»

Ακολούθησε, στις **3/8/2001**, το **δεύτερο δημοσίευμα** όπου η Εφeseίουσα 1 δημοσίευσε ως τίτλους ειδήσεων τα ακόλουθα:

«Χιονοστιβάδα πλέον οι γραπτές καταγγελίες κοριτσιών για την υπόθεση της παιδεραστίας. Όλες κατονομάζουν 2 συγκεκριμένα πρόσωπα του καλλιτεχνικού χώρου. Ποιος ήταν ο εκπληκτικός όρος που έθεταν στα ανήλικα θύματα τους οι καταγγελλόμενοι.»

Στη συνέχεια ο τηλεπαρουσιαστής του δελτίου ειδήσεων είπε:

«Ενώ με κοιμμένη την ανάσα παρακολουθεί η κοινή γνώμη τις αποκαλύψεις για το φοβερό κύκλωμα παιδεραστίας σε βάρος ανήλικων κοριτσιών, άλλες 3 κοπέλες έσπευσαν σήμερα στην αστυνομία δίδοντας επί ώρες, πολλές, γραπτές καταγγελίες. Και ενώ οι ανακριτές έχουν πλέον στα χέρια τους τις συγκλονιστικές μαρτυρίες 5 συνολικά κοριτσιών που κατονομάζουν **όλες** δύο συγκεκριμένα πρόσωπα του καλλιτεχνικού χώρου, το κυρίαρχο ερώτημα είναι πότε θα γίνουν συλλήψεις. Το Σίγμα υπέβαλε το ερώτημα τόσο στον Αναπληρωτή Γενικό Εισαγγελέα όσο και στον Υπουργό Δικαιοσύνης και Δημόσιας Τάξης, που κατηγορηματικά διαβεβαίωσαν πως δεν υπάρχει περίπτωση να κουκουλωθεί η υπόθεση. Ο Δημήτρης Μάμας μίλησε για αυτή την υπόθεση και με κλινικό ψυχολόγο».

Ακολουθούν δηλώσεις του Εφeseίουσα 2 και Δικηγόρου, ο οποίος αναφέρει ότι είχε συμβουλευσει τις παραπονούμενες να μεταβούν στην Αστυνομία.

Ακόμη, ο Εφεσείων 2 ερωτά το Βοηθό Γενικού Εισαγγελέα αν έχει ενημερωθεί για την υπόθεση, καθώς και ένα ψυχολόγο, ο οποίος εξηγά τους λόγους που σε υποθέσεις σεξουαλικής κακοποίησης συνήθως παρατηρείται καθυστέρηση στην αποκάλυψη του συμβάντος.

Στις **6/8/2001** η Εφεσείουσα 1 δημοσίευσε ως τίτλους ειδήσεων τα εξής:

«Η υπόθεση διαφθοράς ανηλικών κοριτσιών, παίρνει τώρα το δρόμο της δικαστικής κάθαρσης. Πως οι ανακριτές αναζητούσαν επί ώρες το μουσικοσυνθέτη Δώρο Γεωργιάδη στη Λευκωσία και το μουσικό Γιώργο Σερδάρη στη Λάρνακα. Με ποιο τρόπο εμφανίστηκαν τελικά στην αστυνομία για να συλληφθούν και πως αντέδρασαν στις φοβερές καταγγελίες των κοριτσιών. Τι δηλώνουν στο «Σίγμα» οι δικηγόροι τους και ποια τεκμήρια εντόπισαν στα υποστατικά των δύο υπόπτων οι ανακριτές».

Στη συνέχεια ο τηλεπαρουσιαστής του δελτίου ειδήσεων είπε:

«Έχοντας στα χέρια της αρκετές γραπτές καταγγελίες εναντίον τους για διαφθορά ανηλικών κοριτσιών η αστυνομία της Λάρνακας προχώρησε το μεσημέρι στη σύλληψη των 2 προσώπων που κατονομάζονται σαν δράστες. Πρόκειται για το μουσικοσυνθέτη Δώρο Γεωργιάδη, 52 ετών από Λευκωσία καθώς και για το φίλο και συνεργάτη του Γιώργο Σερδάρη μουσικό 65 ετών από τη Λάρνακα. Ο Δημήτρης Μάμας έχει αποκλειστικές λεπτομέρειες και πληροφορίες γύρω από την πολύκροτη αυτή υπόθεση τις οποίες θα παρακολουθήσετε σε λίγο».

Στη συνέχεια και ενώ στην οθόνη αναγραφόταν η φράση «ΕΠΙΤΕΛΟΥΣ ΣΥΛΛΗΨΕΙΣ» ο Εφεσείων 2 είπε:

«Η αντίστροφη μέτρηση άρχισε την προπερασμένη Κυριακή ελάχιστα λεπτά πριν από τις 8.00 το πρωί με τις σημειώσεις που άφησε ο Ιάκωβος Θεοδώρου από τις Αγγλισίδες λίγο πριν αυτοκτονήσει, αφού μας άφησε και το τελευταίο του μήνυμα:

Και ο Εφεσείων 2 συνέχισε λέγοντας:

«Οι σημειώσεις του αυτόχειρα σε συνδυασμό με τις αποκαλύψεις του Σίγμα που ήταν σε επαφή με τον τραγικό Θεοδώρου τις τελευταίες μέρες της ζωής του οδήγησαν πέντε μέχρι τώρα κοπέλες να δώσουν γραπτές καταγγελίες για κατ' εξακολούθηση άσεμνη επίθεση εναντίον τους από το 91 έως το 96. Όλες κατονομάζουν το μουσικοσυνθέτη Δώρο Γεωργιάδη και το μουσικό Γιώργο Σερδάρη».

Στο πλαίσιο του ιδίου δημοσιεύματος παρατίθενται, μεταξύ άλλων, δηλώσεις του Δικηγόρου του Εφεσίβλητου, ενώ στη συνέχεια η οθόνη έδειχνε τον Εφεσίβλητο και στο κάτω μέρος της οθόνης υπήρχε ο τίτλος «*Σε λίγο μια αποκαλυπτική τηλεφωνική επικοινωνία για το σκάνδαλο της παιδεραστίας*». Ακολουθεί στη συνέχεια συνομιλία του τηλεπαρουσιαστή του Κεντρικού Δελτίου Ειδήσεων μαζί με τον Εφeseίοντα 2 και αναφορές του Εφeseίοντα 2 στην περίπτωση της αυτοχειρίας ενός προσώπου.

Στη συνέχεια ο τηλεπαρουσιαστής του Κεντρικού Δελτίου Ειδήσεων συνομιλεί με τον Εφeseίοντα 2, ο οποίος βρίσκεται στο στούντιο, όπου ο τελευταίος αναφέρεται σε περιστατικό ενός ανθρώπου που αυτοκτόνησε και ο οποίος λίγες ημέρες πριν από αυτό το συμβάν μιλούσε με τον Εφeseίοντα 2 σχετικά με την υπόθεση και για δύο κοπέλες που είχαν εμπλακεί στην όλη ιστορία, γεγονός, που, όπως αναφέρεται, είχε συγκλονίσει τον εν λόγω αυτόχειρα. Γίνεται, επίσης, αναφορά σε σημειώσεις που ο εν λόγω αυτόχειρας είχε αφήσει για την υπόθεση. Ακολουθεί συνομιλία του τηλεπαρουσιαστή με το γιο του αυτόχειρα, ο οποίος αναφέρει ότι ο πατέρας του, ο οποίος ήταν αφάνταστα στενοχωρημένος όταν έμαθε «για τους δύο ανθρώπους που σεξουαλικά παρενοχλούσαν τα ανήλικα κοριτσάκια», επέλεξε να θυσιάσει τη ζωή του για να ευαισθητοποιήσει την κοινή γνώμη και να βγει στο φως αυτή η ιστορία.

Ακολούθησε, στις **8/8/2001**, το **τέταρτο δημοσίευμα** όπου η Εφeseίουσα 1 δημοσίευσε ως τίτλους ειδήσεων τα ακόλουθα:

«..και γιατί ζήτησαν προστασία λόγω της υπόθεσης της παιδεραστίας. Τι είπε ο πρόεδρος Κληρίδης στο Τρόδος για το συγκλονιστικό αυτό δράμα και τι έσπευσε να προσθέσει ο κυβερνητικός εκπρόσωπος. Πόσες άλλες γυναίκες και γιατί θα κληθούν να δώσουν κατάθεση καθώς και τι απαντήσεις έδωσαν σήμερα στους ανακριτές οι δύο ύποπτοι.

Ο τηλεπαρουσιαστής στη συνέχεια είπε:

«Ενώ και όγδοη κοπέλα κατάγγειλε σήμερα στην αστυνομία ότι Δώρος Γεωργιάδης και Γιώργος Σερδάρης την εκμεταλλεύτηκαν σεξουαλικά όταν ήταν ανήλικη, το Σίγμα αποκαλύπτει απόψε τηλεφωνική απειλή για δολοφονία του μουσικοσυνθέτη Δώρου Γεωργιάδη και ανατίναξη του σπιτιού του. Ο Δημήτρης Μάμας έχει επίσης αποκαλυπτικές πληροφορίες για την ανάκριση των δύο υπόπτων καθώς και δηλώσεις προέδρου Κληρίδη και Μιχάλη Παπαπέτρου».

Η οθόνη παράλληλα έδειχνε πλάνα από το σπίτι του Εφρεσίβλητου και σε αυτή αναγράφετο η φράση «Σε 48 ώρες θα πεθάνει».

Στη συνέχεια ο Εφρεσίων 2 είπε:

«Περιοχή Αρχαγγέλου στη Λευκωσία ώρα όγδοη πρωϊνή. Το τηλέφωνο στο σπίτι του Δώρου Γεωργιάδη κτυπά. Το απαντά η κόρη του. Μια οργίλη αντρική φωνή διατυπώνει την απειλή «είμαι ένας πονεμένος πατέρας και θέλω να ξέρετε ότι σε 48 ώρες ο πατέρας σου Δώρος Γεωργιάδης θα εκτελεστεί. Το σπίτι σας επίσης θα ανατιναχτεί», κατέληξε ο άγνωστος κατεβάζοντας το ακουστικό. Τα παιδιά και η σύζυγος του κρατούμενου μουσικοσυνθέτη κατάγγειλαν την απειλή στην αστυνομία και ζήτησαν την προστασία της. Η κάμερα του Σίγμα κατέγραψε εικόνες αστυνομικών αυτοκινήτων που έσπευσαν αμέσως εκεί εγκαινιάζοντας περιπολίες. Η συγκεκριμένη απειλή όπως πληροφορούμαστε αποτελεί το αποκορύφωμα σειράς ενοχλητικών τηλεφωνημάτων που εδώ και μέρες δέχονται οι οικογένειες τόσο του Γεωργιάδη όσο και του Γεώργιου Σερδάρη. Στην προεδρική κατοικία του Τροόδους, ο Γλαύκος Κληρίδης έκαμε μια δήλωση που η διατύπωση της αιφνιδίασε αφού ο Κυβερνητικός εκπρόσωπος υποχρεώθηκε να διευκρινίσει:

Η οθόνη έδειχνε τον Πρόεδρο της Δημοκρατίας κ. Γλαύκο Κληρίδη, ο οποίος, απαντώντας σε σχετική ερώτηση, ανέφερε:

«Δεν μπορούμε να χαρακτηρίσουμε μια ολόκληρη κοινωνία διότι έχουμε δύο παιδεραστές. Σε άλλες κοινωνίες υπάρχουν πολύ περισσότεροι και γίνονται πολύ χειρότερα. Εντούτοις ο νόμος, θα εφαρμοσθεί, η υπόθεση θα παρουσιαστεί ενώπιον δικαστηρίου, εναπόκειται στο δικαστήριο να επιβάλει ποινή και αυτό πρέπει να γίνει για παραδειγματισμό.»

Στη συνέχεια η οθόνη έδειξε τον κυβερνητικό εκπρόσωπο Μ.Π"Πέτρον και ακούστηκε μια φωνή να ρωτά:

«Ο Πρόεδρος της Δημοκρατίας πριν από λίγο αναφέρθηκε σε παιδεραστές». Είπε «έχουμε 2 παιδεραστές», είναι σαν να τους καταδίκασε».

Ο κυβερνητικός εκπρόσωπος απάντησε:

«Όχι, ο πρόεδρος της Δημοκρατίας αναφερόταν σε υπόπτους για το αδίκημα της ... ε.... το οποίο διερευνάται».

.....

Στη συνέχεια γίνονται και κάποιες άλλες αναφορές από τον Εφεσείοντα 2 σε σχέση με τις πιυχές της υπό διερεύνηση υπόθεσης. Η οθόνη έδειξε τον Αστυνομικό Διευθυντή Λάρνακας, ο οποίος μετά από ερωτήσεις έδινε πληροφορίες για θέματα υγείας του Εφεσίβλητου. Στο στούντιο ο τηλεπαρουσιαστής του Κεντρικού Δελτίου Ειδήσεων φιλοξένησε δικηγόρο, ο οποίος κλήθηκε να αναφερθεί στις ποινές που η νομοθεσία προβλέπει σε σχέση με τα υπό διερεύνηση αδικήματα.

Στις **10/8/2001** υπήρξε περαιτέρω δημοσίευση στο Κεντρικό Δελτίο Ειδήσεων, όπου η Εφεσείουσα 1 δημοσίευσε τα εξής:

«Στην οθόνη αναγράφονταν οι λέξεις «Μάρτυρες Κλειδιά» και ο Εφεσείων 2 είπε:

«Οι ανακριτές του Τ.Α.Ε της Λάρνακας αναζητούν επίμονα αλλά και με διακριτικότητα 2 κοπέλες. Μια ενήλικη που είναι τραγουδίστρια και μια ανήλικη 11 μόλις ετών! Αν τελικά εντοπιστούν και δώσουν γραπτές καταγγελίες, οι ανακριτές πιστεύουν ότι οι αποκαλύψεις της θα δώσουν νέες, σοβαρότερες και πολύ ευρύτερες προεκτάσεις στην υπόθεση Δώρου Γεωργιάδη και Γιώργου Σερδάρη. Παρόλο που το Σίγμα γνωρίζει τους ακριβείς λόγους για τους οποίους οι δύο κοπέλες θεωρούνται κλειδιά στην υπόθεση, ο σταθμός δεν τις αποκαλύπτει για να μην επηρεαστεί ενδεχομένως το έργο των διωκτικών αρχών. Ο Δώρος Γεωργιάδης που ζήτησε πάλιν και είδε ψυχίατρο ανακρίθηκε για μια ακόμη φορά σήμερα από την αστυνομία. «Ότι έχω να πω, θα το πω στο Δικαστήριο» ήταν η σταθερή απάντηση του σε όλες τις ερωτήσεις».

Ενώ ο Εφεσείων 2 έλεγε τα ως άνω ενώ η οθόνη έδειχνε τον Εφεσίβλητο μεταφερόμενο από ψυχιατρική κλινική του Υπουργείου Υγείας και να ερωτάται για την υγεία του.»

(Ακολουθούν δηλώσεις του Κυβερνητικού Ψυχιάτρου Βερεσιέ να δηλώνει ότι ο Εφεσίβλητος πάσχει από κατάθλιψη από το 1995 και να δίνει πληροφορίες για τον θεράποντα γιατρό του και την τωρινή κατάσταση της υγείας του. Τελειώνει το ρεπορτάζ με δηλώσεις πάλι του Εφεσείοντα 2 να λέει για βανδαλισμούς στο στούντιο και την αυλή του Εφεσίβλητου κλπ.).

Την επομένη, **11/8/2001**, η Εφεσείουσα 1 δημοσίευσε τα ακόλουθα:

«Η τηλεπαρουσιάστης του δελτίου ειδήσεων είπε:

«.. Μετά από αίτημα των συνηγόρων των δύο υπόπτων Δώρου Γεωργιάδη και Γιώργου Σερδάρη η διαδικασία στο Δικαστήριο Λάρνακας έγινε κεκλεισμένων των θυρών. Οι συνήγοροι υπεράσπισης τα έβαλαν με τα Μ.Μ.Ε και τον πρόεδρο Κληρίδη για τις αναφορές σε παιδεραστία. Ο Νίκος Κόσιης από την Πάφο αποκαλύπτει πως ενεργεί η αστυνομία και πόσες καταθέσεις λήφθηκαν».

Ακολουθώς ακουγόταν η φωνή δημοσιογράφου η οποία είπε:

«.. Για ανανέωση της κράτησης του Δώρου Γεωργιάδη και Γιώργου Σερδάρη που θεωρούνται ύποπτοι για συνομοσία προς διαφθορά θήλεος, άσεμνη επίθεση κατά θήλεος και προβολή ανήθικων θεαμάτων υποθέσεις που συγκλονίζουν τον τελευταίο καιρό το παγκύπριο. Κατά την έναρξη της διαδικασίας οι δικηγόροι των υπόπτων ζήτησαν από το Δικαστήριο, η διαδικασία να διεξαχθεί κεκλεισμένων των θυρών και να απομακρυνθούν οι πολίτες και οι δημοσιογράφοι που είχαν κατακλύσει την αίθουσα.».

(Ακολουθούν αναφορές του δημοσιογράφου σε σχέση με ό,τι έλαβε χώρα στο πλαίσιο της δικαστικής διαδικασίας για ανανέωση της κράτησης των δύο υπόπτων, καθώς και δήλωση του Υπουργού Δικαιοσύνης).

Περαιτέρω, στις **12/8/2001**, η Εφεσείουσα 1 δημοσίευσε τα εξής:

«Η τηλεπαρουσιάστρια του δελτίου ειδήσεων είπε:

Δριμύ κατηγορώ του Δημήτρη Χριστόφια κατά της κυβέρνησης για την αδράνεια της στο θέμα του κυκλώματος παιδεραστίας και της εγκληματικότητας. Ο προεδρεύων της δημοκρατίας κάνει λόγο για σήψη της κοινωνίας και αδυναμία της κυβέρνησης να αντιμετωπίσει τέτοια φαινόμενα τα οποία οδηγούν στην υποχώρηση των αξιών».

(Ακολουθούν δηλώσεις Χριστόφια. Παράλληλα εμφανιζόταν στην οθόνη ο Εφεσίβλητος με τον τίτλο «Σάπιες αξίες», καθώς και άλλα σχετικά).

Το **τελευταίο δημοσίευμα** έγινε στις **13/8/2001**, όπου η Εφεσείουσα 1 δημοσίευσε τα ακόλουθα:

«Η οθόνη έδειχνε τον Εφεσίβλητο και ακούστηκε φωνή δημοσιογράφου ο οποίος είπε:

«Σταθεροποίηση της ψυχικής του κατάστασης διέγνωσαν οι ψυχίατρος Κυριάκος Βερεσιές και Γιάγκος Μικελίδης για τον ύποπτο της υπόθεσης

άσεμνης επίθεσης σε βάρος ανήλικων κοριτσιών Δώρας Γεωργιάδη. Ο ύποπτος για την υπόθεση πάσχει από χρόνια κατάθλιψη και παρακολουθείται από ψυχίατρο από το 1995. Μετά τη σύλληψη του η κατάσταση του παρουσίασε επιδείνωση» ανέφερε ο κ. Βερεσιές αφού σύμφωνα με τον κυβερνητικό ψυχίατρο ο κλειστός χώρος του ανακριτικού γραφείου δεν ενδείκνυται για τις κλειστοφοβικές τάσεις που διακατέχουν τον ύποπτο».

Ακολούθως προβλήθηκαν δηλώσεις του Δρ. Βερεσιέ ο οποίος δήλωσε:

«Κατά την σημερινή μας κλινική εξέταση διαπιστώθηκε ότι παρουσιάζεται μια σταθεροποίηση της ψυχικής του κατάστασης παρά τις πιέσεις τις οποίες δέχεται. Ορίστηκε νέα συνάντηση για την Πέμπτη 16 του μηνός η ώρα 9 το πρωί».

Ο δημοσιογράφος κατέληξε λέγοντας:

«Στόχος των γιατρών όπως ανέφερε ο κυβερνητικός ψυχίατρος είναι η αποφυγή τυχόν υποτροπής της κατάστασης του Γεωργιάδη η οποία θα παρεκώλυε το έργο της δικαιοσύνης ενώ θα δημιουργούσε και στον ίδιο τον ύποπτο πολλά προβλήματα».

Ο Εφεσίβλητος ισχυρίστηκε πρωτόδικα στην Έκθεση Απαίτησης του ότι με τα πιο πάνω δημοσιεύματα οι Εφεσείοντες παραβίασαν τα συνταγματικά και/ή νομικά κατοχυρωμένα δικαιώματα του για δίκαιη και/ή ανεπιρέαστη δίκη, για σεβασμό της ιδιωτικής του ζωής, το δικαίωμα του να απολαμβάνει τα πιο πάνω δικαιώματα και πως προσέβαλαν την τιμή και την υπόληψη του. Περαιτέρω ισχυρίστηκε ότι η δημοσίευση των εν λόγω δημοσιευμάτων συνιστούσε δυσφήμιση, καθότι αυτά στη φυσική και συνηθισμένη τους σημασία του απέδιδαν έγκλημα και έτειναν στο να βλάψουν και επηρεάσουν δυσμενώς την υπόληψη του στο επάγγελμα του, τον εξέθεταν σε γενικό μίσος, περιφρόνηση και χλεύη και ήταν ενδεχόμενο να προκαλέσουν την αποστροφή ή αποφυγή του από άλλους.

Με βάση τους δικογραφημένους ισχυρισμούς του Εφεσίβλητου, τα επίδικα δημοσιεύματα εννοούσαν ή υπονοούσαν ότι αυτός:

- «(α) Ήταν παιδεραστής και/ή μέλος κυκλώματος παιδεραστίας.
- (β) Ήταν ένοχος ποινικών αδικημάτων κατά των ηθών.

- (γ) Είχε συνωμοτήσει με άλλο πρόσωπο για να διαφθείρει ανήλικες κοπέλες.
- (δ) Αποπειράθηκε να παρέμβει στο έργο των ανακριτικών αρχών και/ή να κουκουλώσει την υπόθεση.
- (ε) Ήταν γενικά άντρας ανήθικος και/ή αισχρός και/ή εκμεταλλευόταν ανήλικα κορίτσια για να ικανοποιήσει τις σεξουαλικές του ορέξεις και/ή με τις πράξεις και/ή τη συμπεριφορά του τραυμάτιζε ψυχικά νεαρές κοπέλες και/ή ερχόταν σε συνουσία μαζί τους και/ή τις διάφθειρε.
- (στ) Με τις πιο πάνω πράξεις του και/ή συμπεριφορά του, ο Ενάγοντας οδήγησε ένα απελπισμένο άνθρωπο σε αυτοκτονία με σκοπό την ευαισθητοποίηση της κοινής γνώμης και των διωκτικών αρχών για λήψη μέτρων για παραδειγματική τιμωρία του.
- (ζ) Οι πράξεις του Ενάγοντα ήταν τόσο αποτρόπαιες που οι ποινές που προνοεί ο Ποινικός Κώδικας για τιμωρία τους δεν είναι ούτε κατά διάνοια επαρκείς και θα έπρεπε να τιμωρούνται με πολυετείς ποινές φυλάκισης.»

Οι Εφεσείοντες με την Υπεράσπιση τους αρχικά αρνήθηκαν τις αναφορές σε διάφορα δελτία ειδήσεων του Τηλεοπτικού Σταθμού ΣΙΓΜΑ. Επιπλέον και ανεξαρτήτως της εν λόγω άρνησης τους, ισχυρίστηκαν ότι οι εν λόγω αναφορές στο Κεντρικό Δελτίο Ειδήσεων του Σταθμού ΣΙΓΜΑ στο πρόσωπο του Εφεσίβλητου, που αφορμή είχαν διερεύνηση υπόθεσης εναντίον του και/ή αφορούσαν ποινική υπόθεση εναντίον του, δεν ήταν δυσφημιστικές για τον Εφεσίβλητο, ούτε ότι είχαν την έννοια και σημασία που ο Εφεσίβλητος τους απέδιδε. Προέβαλαν, επίσης, διαζευκτικά ότι, σε περίπτωση απόδειξης των ισχυρισμών του Εφεσίβλητου περί ύπαρξης δυσφημιστικών σχολίων των Εφεσείοντων, οι τελευταίοι προέβησαν σε αναφορά στο πρόσωπο του Εφεσίβλητου καλόπιστα και υπό την ιδιότητα τους ως μέσο μαζικής ενημέρωσης με υποχρέωση ενημέρωσης του κοινού επί θεμάτων κοινού ενδιαφέροντος, ως αποτέλεσμα νομικού και/ή ηθικού καθήκοντος.

Ισχυρίστηκαν, επίσης, ότι οι αναφορές κατά διάφορες ημερομηνίες στο Κεντρικό Δελτίο Ειδήσεων του Τηλεοπτικού Σταθμού, ιδιοκτησίας της Εφεσείουσας 1 εταιρείας, αποτελούσαν αναμετάδοση γεγονότων και δίκαιο σχόλιο πάνω σε θέμα που, σε κάθε ουσιώδη χρόνο, συνιστούσε θέμα

δημόσιου συμφέροντος και ενδιαφέροντος και, συνεπώς, επρόκειτο, υπό τις περιστάσεις, για προνομιούχα δημοσιεύματα.

Το πρωτόδικο Δικαστήριο, αφού μελέτησε τα επίδικα δημοσιεύματα υπό το πρίσμα της σχετικής επί του θέματος νομολογίας, κατέληξε ότι αυτά ήταν δυσφημιστικά για τον Εφεσίβλητο στη βάση του ακόλουθου σκεπτικού:

«Δεν έχω καμία αμφιβολία ότι πρόκειται για δυσφημιστικά δημοσιεύματα.

Από μόνη της η χρήση των λέξεων παιδεραστία, παιδεραστές και η εκ των πραγμάτων, ως οι «ειδήσεις» σωρευτικά μεταδίδονταν, δημιουργία βεβαιότητας ενοχής για το μέσο παρατηρητή δεν μπορεί να είναι κάτι άλλο από δυσφήμιση. Ακόμα η χρήση των λέξεων «κύκλωμα παιδεραστίας» και η αναφορά σε μεγάλο αριθμό από κοπέλες που κατάγγειλαν τον ενάγοντα «υπό μορφή χιονοστιβάδας» αναδεικνύουν ακόμη περισσότερα εικόνα ενός αισχρού εγκληματία που δρα με προσχεδιασμό και έξη και μάλιστα εναντίον αθώων μικρών κοριτσιών.

Ο κοινωνικός χλευασμός και η πλήρης απαξίωση που είναι αποτέλεσμα αυτών των δηλώσεων παρουσιάζεται και δεδομένος και άμεσος.

Έχει δίκαιο ο κ. Πουργουρίδης λέγοντας ότι κανένας αντίλογος ή έστω και «τεχνητός περιορισμός», δεν προβάλλεται στην ενοχή του ενάγοντα.

Προς επιβεβαίωση της ενοχής του ενάγοντα προβάλλεται ακόμα η προσπάθεια «κουκουλώματος της υπόθεσης».

Κατά τη θεώρησή μου, έχοντας υπόψη την ανάγκη της αναλογικότητας στόχου των δημοσιεύσεων και της ανάγκης εξισορρόπησης της ελευθερίας έκφρασης, δηλαδή της ανάγκης ενημέρωσης αφενός και της δίκαιης παρουσίασης των πραγμάτων αφετέρου παρατηρώ ότι στην προτεινόμενη περίπτωση στοιχειοθετείται δυσφήμιση χωρίς δυνατότητα επιτυχίας καμίας προβαλλομένης υπεράσπισης.

Αν βέβαια γίνονταν αναμετάδοση καταγγελίας στα πλαίσια διερεύνησης ενός σοβαρού εγκλήματος όπου τα πράγματα θα τίθονταν σε στεγανά ενημέρωσης χωρίς εξάρσεις, διωκτικές και καταδικαστικές τάσεις, δεν θα μπορούσαμε να μιλούμε για δυσφήμιση, έστω και αν μεταγενέστερα υπήρξε αθώωση. Και αυτό διότι υπήρξε σχετική καταγγελία. Στην κρινόμενη περίπτωση, αναδύεται από τα ίδια τα επίδικα δημοσιεύματα, ως μόνη επιλογή η ενοχή του ενάγοντα.

Στην υπόθεση **Reynolds - v - Times** (ανωτέρω) το δημοσίευμα δεν θεωρήθηκε προνομιούχο εφόσον ακριβώς έλειπε από αυτό το στοιχείο της ισορροπημένης παρουσίασης των γεγονότων. (Βλέπετε και **Αλήθεια v. Αλωνεύτη** (2002)

1 Α.Α.Δ. 1863, όπου επισημαίνεται ότι αποτελεί καθήκον του τύπου να προβάλλει και την αντίθετη εκδοχή).

Ακόμα διαπιστώνει κάποιος - αντικειμενικά - από τα ίδια τα επίδικα δημοσιεύματα την εμπλοκή του ιδίου του καναλιού στα τεκταινόμενα ώστε ουσιαστικά να λειτουργεί ο εναγόμενος 2 ως οιοσδήποτε ανακριτής.

Δημιουργείται άμεσα η εντύπωση στο μέσο αντικειμενικό παρατηρητή ότι γίνεται ένας συνεχής αγώνας από το κανάλι για λήψη πληροφοριών εναντίον του ενάγοντα. Η διάπραξη του αδικήματος απ' αυτόν θεωρείται δεδομένη.

Δίδω κάποια παραδείγματα:

«Δεκάδες γονείς τηλεφωνούσαν στο Σίγμα αποκαλύπτοντας τι έγινε με τα δικά τους κορίτσια». Έχει δε δικαίο ο κ. Πουργουρίδης ότι ο συνδυασμός λόγου, ήχου και εικόνας εντείνει με πιο φανταχτερά χρώματα τις εντυπώσεις - Είναι δε συχνή επαναλαμβανόμενη και έντονη η χρήση της λέξης «παιδεραστές» και ακόμα «κύκλωμα παιδεραστίας» ως χαρακτηρισμός του ενάγοντα και των πράξεων του.

Η συσχέτιση δε που γίνεται από τον εναγόμενο 2 στο θέμα της αυτοκτονίας του 74 χρόνου με την διάπραξη των εγκλημάτων του ενάγοντα και άλλου προσώπου παρουσιάζεται σχεδόν άμεσα (βλέπετε πιο πάνω σελ. 6 της απόφασης). Ειδικά στη σελ. 9 πιο πάνω εντάσσεται στο υλικό παρουσίασης της υπόθεσης τηλεφωνική διάσκεψη του εναγόμενου 2 και του μεταγενέστερος αυτόχειρα ως μέρος της αναμετάδοσης ειδήσεων για τον ενάγοντα. Η κατάληξη δε αυτών γίνεται ως ακολούθως:

«Οι σημειώσεις του αυτόχειρα με τις αποκαλύψεις του Σίγμα που ήταν σε επαφή με το τραγικό Θεοδώρου τις τελευταίες μέρες της ζωής του οδήγησαν πέντε μέχρι τώρα κοπέλλες να δώσουν γραπτές καταγγελίες για κατ' εξακολούθηση άσεμνη επίθεση εναντίον τους από το 91 - 96.»

Στη σελ. 11 πιο πάνω το ίδιο το κανάλι αναφέρει ότι ο εναγόμενος 2 «έφερε στην επιφάνεια το σκάνδαλο της διαφθοράς...».

Μεταφέροντας δε την τηλεφωνική επικοινωνία που είχε με τον Ι. Θεοδώρου, παρουσίασε ότι οι κοπέλλες είχαν πάθει όσα ισχυρίζονται ότι έπαθαν. Και ενώ συνεχίζονταν οι προσπάθειες του εναγόμενου 2 «να το αποκαλύψουμε» ο Ι. Θεοδώρου αυτοκτόνησε. Του άφησε όμως μηνύματα και σημειώσεις. Μάλιστα ο εναγόμενος 2 λέει ότι ο άνθρωπος αυτός «θυσιάσε την ζωή του» για το θέμα αυτό, κατηγορεί μάλιστα άλλους συναδέλφους του ότι ανέφεραν ότι ο ίδιος και το κανάλι έμπλεκαν αυτόχειρα σε παραμύθια παιδεραστίας (βλ. σελ. 13 ανωτέρω). Στο ίδιο κλίμα κινείται η επικοινωνία «δι' αέρος» με το γιο του θύματος (σελ. 15).

Όλα τα πιο πάνω και ο εν γένει τρόπος παρουσίασης του με μουσική υπόκρουση, φωτογραφίες των υπόπτων, video με τραγουδίστριες και άλλα τινά καταδεικνύουν ένα απόλυτα τρωτό τρόπο παρουσίασης μιας είδησης έστω και

κατόπιν καταγγελίας και την μετατροπή της σε είδος σεναρίου τηλεοπτικής σαπουνόπερας ώστε να μην επιτρέπεται στοιχειοθέτηση της υπεράσπισης για σχετικά προνομιούχα δημοσίευση αφού σίγουρα δεν αποδίδει με εύλογο και αντικειμενικό τρόπο μια είδηση «καταγγελίας και διερεύνησης».

Θα θυμίσω κάτι που δυστυχώς δεν είναι βίωμα. Πίσω από τις εικόνες υπάρχουν πραγματικά ανθρώπινα όντα, είτε παραπονούμενοι, είτε ύποπτοι, είτε κατηγορούμενοι. Υπέρβαση των ορίων μετάδοσης μιας είδησης είναι θεμελιακής σημασίας. Ειδικά, όταν προέρχεται από Μέσο Ενημέρωσης που έχοντας την δύναμη της εικόνας μπορεί να ενεργεί και ως διώκτης, καταδιώκτης και «ως δικαστήριο που απεφάσισε ενοχή».

Περαιτέρω στις επίδικες δημοσιεύσεις παρουσιάζεται ο ενάγοντας με ψυχικά προβλήματα τα οποία βγαίνουν στον αέρα ακόμη και με συνοδευτικές δηλώσεις γιατρού και μάλιστα - κυβερνητικού ψυχιάτρου - για την υγεία του.

Σημειώνεται ακόμη ότι, εκτός της απόδοσης σ' αυτόν παιδραστίας και δημιουργίας κυκλώματος παιδραστίας, του «προσάπτεται» και κατηγορία πως προσπάθησε να παρέμβη στην πορεία της δικαιοσύνης για «κουκούλωμα της υπόθεσης (βλ. πιο πάνω).

Το όλο γράμμα και πνεύμα των επίδικων δημοσιεύσεων δεν μπορεί να συμβαδίσει με την υπεράσπιση του δικαιώματος ελεύθερης έκφρασης ή του σχετικά προνομιούχου δημοσιεύματος ή και με καμία θεμιτή υπεράσπιση.

Παρά ότι τον ουσιώδη χρόνο υπήρξε καταγγελία και διεξαγωγή ανάκρισης, η μεταφορά των σχετικών ειδήσεων δεν ήταν η ενδεδειγμένη και σίγουρα έπληττε καταλυτικά την τιμή, προσωπικότητα, υπόληψη και επαγγελματική φήμη του ενάγοντα ο οποίος είχε υπέρ του - όπως κάθε άνθρωπος - το τεκμήριο της αθωότητας.

Γνωρίζω ότι είναι δύσκολο να οριοθετηθεί a priori το έδαφος μιας ορθής και δίκαιης αναμεταδότσης είδησης. Σίγουρα όμως ποτέ αυτό δεν μπορεί να σημαίνει ότι μια καταγγελία δύναται να μετατρέπεται «σε άρτο και θεάματα».

Ο καθένας απ' εμάς μπορεί να γίνει αντικείμενο καταγγελίας. Δίκαιης ή άδικης. Δυναμένης να αποδειχθεί ή όχι. Γι' αυτό και η μέριμνα για παρουσίαση της πληροφόρησης ουδέποτε μπορεί να γίνει αντικείμενο μεριδίου τηλεθέασης ως να ήταν μέρος σήριαλ.»

Το πρωτόδικο Δικαστήριο, αφού εξέτασε, όπως προκύπτει και από μέρος του πιο πάνω αποσπάσματος, τις υπερασπίσεις που είχαν εγερθεί (προνομιούχα δημοσίευση) και τις απέρριψε, επιδίκασε υπέρ του Εφεσίβλητου αποζημίωση ύψους €130.000, πλέον νόμιμο τόκο και έξοδα.

Η πρωτόδικη κρίση αμφισβητήθηκε με **18 συνολικά Λόγους Έφεσης**.

Με τον **πρώτο Λόγο Έφεσης** προβάλλεται ότι το πρωτόδικο Δικαστήριο ερμήνευσε λανθασμένα την ενδιάμεση Απόφαση, ημερ. 28/2/2006 και ότι η εν λόγω ενδιάμεση Απόφαση στέρησε από τους Εφεσείοντες το δικαίωμα να εγείρουν τις υπερασπίσεις της αλήθειας και του εντίμου σχολίου.

Με το **δεύτερο Λόγο Έφεσης** τίθεται ότι εσφαλμένα κρίθηκε ότι δεν ήταν «δημόσια κριτική» για θέμα που αφορούσε δημόσιο πρόσωπο με δεδομένη τότε την αστυνομική έρευνα και που ενδιέφερε ως δημόσιο σοβαρό ζήτημα.

Με τον **τρίτο Λόγο Έφεσης** προβάλλεται ότι εσφαλμένα κρίθηκε ότι ο Εφεσίβλητος, ενώ ήταν γνωστός συνθέτης – τραγουδιστής με εδραιωμένη φήμη στην Κύπρο και Ελλάδα, «... *τώρα έχει ουσιαστική αποκλειστεί από τα μέσα ενημέρωσης και επικοινωνίας*», ενώ παράλληλα υπήρξε στην καθημερινότητα «*κοινωνική απομόνωση του ιδίου και της οικογένειάς του*».

Με τον **τέταρτο Λόγο Έφεσης** τίθεται ότι εσφαλμένα το πρωτόδικο Δικαστήριο θεώρησε ότι η λανθασμένη προσέγγιση του Κακουργιοδικείου, που δευτεροβάθμια ανατράπηκε, δεν είχε «*αιτιώδη συνάφεια στη δυσφήμιση*» του Εφεσίβλητου.

Ο **πέμπτος Λόγος Έφεσης** επικεντρώνεται στο παράπονο ότι, παρά το γεγονός ότι δεν δικογραφήθηκε από τον Εφεσίβλητο σχετικός ισχυρισμός, επιτράπη και εντάχθηκε στο μαρτυρικό υλικό η θέση του για δυσφήμιση, η οποία συντελέστηκε ακόμη και μετά την αθώωση του από το Εφετείο.

Ο **έκτος Λόγος Έφεσης** αφορά στο παράπονο ότι εσφαλμένα κρίθηκε ότι υπήρξε επιβαρυντικό στοιχείο η επανάληψη των ειδήσεων με στόχο ώστε *«να ελκύουν το θεατή»*.

Με τον **έβδομο Λόγο Έφεσης** προβάλλεται ότι εσφαλμένα κρίθηκε και χωρίς να υπάρχει προς τούτο σχετική μαρτυρία ότι, οι Εφεσεσιόντες με τις *«ειδήσεις»* στις οποίες αναφέρετο η Αγωγή *«... είχαν σκοπό την αύξηση της ακροαματικότητας (άρα κέρδους) και όχι την ενημέρωση»*.

Με τον **όγδοο Λόγο Έφεσης** προβάλλεται ότι εσφαλμένα το πρωτόδικο Δικαστήριο έκρινε τον ισχυρισμό των Εφεσεσιόντων περί την υπεροχήν της κρίσης για *«προπηλακισμό»* που έγινε από το Εφετείο αναρμόδια και παραβλάπτοντας την αρχή της δίκαιης δίκης σε βάρος των Εφεσεσιόντων.

Ο **ένατος Λόγος Έφεσης** επικεντρώνεται στο παράπονο ότι το πρωτόδικο Δικαστήριο λανθασμένα και χωρίς επαρκή αιτιολογία αποδέχθηκε στο σύνολο της τη μαρτυρία του Εφεσίβλητου.

Με το **δέκατο Λόγο Έφεσης** προβάλλεται ότι λανθασμένα το πρωτόδικο Δικαστήριο αποφάσισε ότι τα επίδικα δημοσιεύματα είναι δυσφημιστικά για τον Εφεσίβλητο, χωρίς να εξετάσει το κάθε ένα ξεχωριστά και στο σύνολο τους.

Με τον **ενδέκατο Λόγο Έφεσης** τίθεται ότι το πρωτόδικο Δικαστήριο εσφαλμένα έκρινε ότι από τα επίδικα δημοσιεύματα απουσίαζε το στοιχείο της ισορροπημένης παρουσίασης των γεγονότων, ενώ με το **δωδέκατο Λόγο Έφεσης** ότι εσφαλμένα κρίθηκε ότι τα εν λόγω δημοσιεύματα ήσαν δυσφημιστικά για τον Εφεσίβλητο, μη σταθμίζοντας ορθά το δικαίωμα

φήμης με άλλα αντίστοιχα και ισότιμα δικαιώματα, όπως το δικαίωμα της έκφρασης και ενημέρωσης επί θέματος που, εκ της φύσης του, είχε προκαλέσει το δημόσιο ενδιαφέρον σε σχέση με το δικαίωμα πληροφόρησης που έχει το κοινό.

Με το **δέκατο τρίτο Λόγο Έφεσης** προβάλλεται ότι το πρωτόδικο Δικαστήριο λανθασμένα αποφάσισε ότι *«γίνεται ένας συνεχής αγώνας από το κανάλι για λήψη πληροφοριών εναντίου του Ενάγοντα»*.

Οι **Λόγοι Έφεσης 14 και 15** διαπραγματεύονται την απόρριψη από το πρωτόδικο Δικαστήριο της υπεράσπισης του δικαιώματος ελεύθερης έκφρασης και/ή του σχετικά προνομιού δημοσιεύματος και του υπό επιφύλαξη προνομίου.

Οι **Λόγοι Έφεσης 16, 17 και 18** αφορούν το τελικό αποτέλεσμα της πρωτόδικης απόφασης, ήτοι το ύψος του ποσού των €130.000 που επιδικάστηκε ως αποζημιώσεις και προβάλλεται ότι η Απόφαση στο μέρος που αφορά την αποζημίωση είναι αντινομική, καθώς και ότι εσφαλμένα επιδικάστηκαν αποζημιώσεις για ένα σφαιρικό ποσό και όχι ξεχωριστά για κάθε ένα από τα επίδικα δημοσιεύματα.

Όπως προκύπτει μέσω των πιο πάνω Λόγων Έφεσης, αμφισβητούνται πλείστες πτυχές της πρωτόδικης κρίσης. Επί της ουσίας προβάλλει ως καίριο ζήτημα το κατά πόσο τα επίδικα δημοσιεύματα ήσαν δυσφημιστικά για το πρόσωπο του Εφεσίβλητου (**Λόγοι Έφεσης 10, 11 και 12**).

Συναφές για τους σκοπούς εξέτασης του εν λόγω ζητήματος είναι και μια άλλη παράμετρος που εγέρθηκε, πάλι στο πλαίσιο των Λόγων Έφεσης και

που αφορά το παράπονο των Εφεσειόντων ότι το πρωτόδικο Δικαστήριο λανθασμένα εξέτασε τα επίδικα δημοσιεύματα σωρευτικά αντί να εξετάσει κάθε δημοσίευμα ξεχωριστά (**Λόγος Έφεσης 10**). Όπως εν προκειμένω υποστηρίχθηκε, αν το πρωτόδικο Δικαστήριο προσέγγιζε το θέμα με τον τρόπο που η πλευρά των Εφεσειόντων προκρίνει, ο μέσος λογικός αναγνώστης θα αντιλαμβάνετο νοήματα τα οποία δεν ήταν δυσφημιστικά για τον Εφεσίβλητο και αποτελούσαν ειδήσεις που ενδιέφεραν το Κυπριακό κοινό.

Το πιο πάνω ζήτημα αποτέλεσε αντικείμενο εξέτασης και στην πρόσφατη απόφαση στην υπόθεση **Εκδοτικός Οίκος Δίας Λτδ v. Γεωργιάδη, Πολιτική Έφεση αρ. 339/2008, ημερ. 24/3/2020**, όπου με παραπομπή, μεταξύ άλλων, και στην υπόθεση **Παπασάββας v. Εκδόσεις Αρκτίνος Λτδ κ.ά., Πολιτική Έφεση αρ. 274/2016, ημερ. 27/9/2018**, αναφέρθηκαν τα εξής σχετικά:

«Το θέμα αυτό απασχόλησε πρόσφατα το Εφετείο στην υπόθεση **Παπασάββας v Εκδόσεις Αρκτίνος Λτδ κ.ά., Π.Ε. 274/2016, ημερ. 27.9.2018**, το οποίο δέχτηκε ως ορθή τη θέση ότι τα επίδικα δημοσιεύματα, τα οποία δεν ήταν δημοσιεύματα μιας ημέρας, έπρεπε να αντικριστούν στην ολότητά τους και σφαιρικά, στη βάση ότι υπήρχε «συνεκτικός κρίκος μεταξύ των δημοσιευμάτων αφορώντων τον εφεσεϊόντα με μια χρονική και θεματική συνέχεια που δεν μπορεί να απομονωθεί εφόσον τα γεγονότα που απασχολούν αφορούν δύο βασικά θέματα...». (Βλ. επίσης **Burrows v Knightley (1987) 10 N.S.W.L.R. 651** και **Haddad v Nationwide News Pty Ltd [2013] NSWSC 2027**). Χρήσιμη αναφορά μπορεί να γίνει και στην υπόθεση **Phelps v Nationwide News Pty Ltd [2001] NSWSC 130**, όπου η δικαστής Simpson J (όπως ήταν τότε) παρατήρησε τα ακόλουθα σχετικά με τον προσδιορισμό των ορίων «ενός δημοσιεύματος» («a publication»):

«The issue raises a question about the proper identification, or the boundaries, of ‘a publication’ as distinct from separate publications. There is no rigid dividing line, no categoric test that can be applied to the determination of the boundaries. That is because the examples of

publications that may be perceived either as a single entity or as multiple single entities are numerous. There will, no doubt, be many cases where reasonable minds might differ on the proper categorisation, and many where a reasonably minded person would recognise that either classification would be valid. In these cases, the plaintiff has the option as to the manner of pleading.»

Η προσέγγιση του δικαστή Eady J στην υπόθεση **Galloway v Telegraph Group [2004] EWHC 2786** ήταν διαφορετική:

«Furthermore, when judging the meaning of the 23 April articles, it is necessary to bear in mind that many readers will have had a general impression of their reading from the day before. It is legitimate to take that into account when assessing the meaning of the second day's coverage. The reverse is not the case, since it is not permitted when attributing a meaning or meanings to a published article to refer to subsequent material»».

Στην υπό εξέταση περίπτωση υπάρχει μια σειρά από λόγους που δικαιολογούν την εξέταση του περιεχόμενου των επίδικων δημοσιευμάτων ως σύνολο και όχι αποσπασματικά και μεμονωμένα. Πρώτα απ' όλα, στο πλαίσιο δικογράφησης της αξίωσης του Εφεσίβλητου τα επίδικα δημοσιεύματα καταγράφονται διαδοχικά, με τη δυσφημιστική έννοια του συνόλου αυτών να ακολουθεί μετά την καταγραφή του τελευταίου δημοσιεύματος. Αφορούν δε αυτά συνολικά οκτώ δημοσιεύματα, των οποίων η δημοσίευση έλαβε χώρα σε μία περίοδο συνολικά 11 ημερών (2/8/2001 – 13/8/2001), εκ των οποίων τα πρώτα δύο και τα τελευταία τέσσερα δημοσιεύτηκαν σε διαδοχικές ημερομηνίες. Επιπλέον, στα επίδικα δημοσιεύματα διαπιστώνεται ξεκάθαρα η ύπαρξη χρονικής και θεματικής σύνδεσης και συνέχειας τέτοιας έκτασης ώστε να αιτιολογείται η εξέταση τους ως σύνολο.

Η παρούσα υπόθεση θα προσεγγιστεί έχοντας κατά νου τα όσα διατυπώθηκαν στην υπόθεση **Εκδόσεις Αρκτίνος Λτδ κ.ά. v.**

Πομηλορίδη, Πολιτική Έφεση αρ. 106/2013, ημερ. 7/9/2020 και τα οποία έχουν ως ακολούθως:

«Το δικαίωμα ελευθερίας του λόγου, καθώς επίσης και της λήψης και μετάδοσης πληροφοριών και ιδεών, κατοχυρώνεται, περιεκτικά, από το Άρθρο 19 του Συντάγματος. Προστατεύεται δε, κατά ταυτόσημο τρόπο, από το Άρθρο 10 της Ευρωπαϊκής Σύμβασης των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου. Η συνύπαρξη της ελευθερίας έκφρασης και της προστασίας δικαιωμάτων τρίτων προσώπων είναι έργο σύνθετο, το οποίο καλούνται τα Δικαστήρια να επιτελέσουν, με οδηγό την αρχή της αναλογικότητας και με ιδιαίτερη προσοχή και ευαισθησία στην όλη πορεία εξισορρόπησης των εκατέρωθεν δικαιωμάτων. Σε κάθε δεδομένη περίπτωση θα πρέπει να εξετάζουν κατά πόσο η προστασία της φήμης του επηρεαζόμενου προσώπου είναι αναγκαία σε μια δημοκρατική κοινωνία, η οποία έχει το δικαίωμα της πληροφόρησης αναφορικά με ζητήματα δημοσίου ή γενικού ενδιαφέροντος και η οποία, εν πάση περιπτώσει, θα πρέπει να δείχνει την απαραίτητη ανοχή και ανεκτικότητα στις αντίθετες απόψεις. Η αναγνώριση από τα Δικαστήρια της ύψιστης αξίας του δικαιώματος της ελευθερίας της έκφρασης, οδήγησε στη σύγχρονη τάση του περιορισμού του δικαιώματος της φήμης.

Οι περί Δυσφημίσεων Διατάξεις του περί Αστικών Αδικημάτων Νόμου, Κεφάλαιο 148, θέτουν περιορισμούς στην ελευθερία του λόγου, ως αποτέλεσμα των κυρώσεων που επάγεται η διάπραξη του αστικού αδικήματος της δυσφήμισης. Όπως έχει εντοπισθεί στην απόφαση **Αλήθεια Εκδοτ. Εταιρεία Λτδ ν. Αλωνεύτη (2002) 1 ΑΑΔ 1863**, με αναφορά στην προγενέστερη υπόθεση **Police v. Ekdotiki Eteria (1982) 2 CLR 63**, οι περιορισμοί στην ελευθερία του λόγου αποτελούν την εξαίρεση του κανόνα και εξουσία για την εισαγωγή τους θα πρέπει να αναζητηθεί στο ίδιο το Σύνταγμα και μόνο.

Πρωταρχικό ερώτημα σε υποθέσεις δυσφήμισης είναι το κατά πόσον το υπό εξέταση κείμενο συνιστά πράγματι δυσφήμιση για το πρόσωπο στο οποίο αναφέρεται, στοιχείο που κρίνεται ως πραγματικό ζήτημα από το Δικαστήριο, το οποίο αποδίδει στις λέξεις και φράσεις που χρησιμοποιούνται τη συνήθη και φυσική τους έννοια¹.

Το κατά πόσο, λοιπόν, ένα δημοσίευμα είναι ή όχι δυσφημιστικό εναπόκειται στο Δικαστήριο, αντιμετωπίζοντας το ζήτημα ως θέμα πραγματικό και αποδίδοντας στις λέξεις ή φράσεις που χρησιμοποιούνται

¹ Δείτε επίσης την πολύ πρόσφατη Απόφαση στην υπόθεση **Ιορδάνης Νικόλα Κυριάκου κ.ά. ν. Λουκή Λουκαΐδη, Πολιτική Έφεση αρ. 104/2014, ημερ. 18/12/2020.**

στη συνήθη και φυσική τους έννοια, χωρίς να ενέχει σημασία για την εξαγωγή του συμπεράσματος ως προς το δυσφημιστικό ή όχι του κειμένου είτε την γνώμη του ιδίου του ενάγοντος είτε η τυχόν μαρτυρία που προσφέρεται από διάφορα άτομα ως προς την ερμηνεία, νόημα ή γενική έννοια του κειμένου (**Γαλιιώτης ν. Εκδοτικός Οίκος Δίας Λτδ (2011) 1(A) Α.Α.Δ. 474**). Το κριτήριο αν ένα δημοσίευμα είναι δυσφημιστικό είναι κατά πόσο ο μέσος λογικός άνθρωπος προς τον οποίο απευθύνεται το κείμενο θα μπορούσε να το αντιληφθεί κατά δυσφημιστικό τρόπο και όχι να αποδώσει απλώς ο ίδιος ο ενάγων ένα δυσφημιστικό νόημα στο δημοσίευμα θεωρώντας τον εαυτό του θιγμένο, ενώ το κείμενο μπορεί να είναι δεκτικό και άλλων αθώων ερμηνειών. Όπως υποδείχθηκε στην υπόθεση **Εκδόσεις Αρκτίνος ν. Δώρου Γεωργιάδη (2011) 1(A) Α.Α.Δ. 407**:

*«Κατά την εξέταση του κειμένου, το δικαστήριο λαμβάνει υπόψη όχι μόνο την ετυμολογία συγκεκριμένων λέξεων αλλά εξετάζει το κείμενο στην ολότητά του με αναφορά στον χρόνο και τον τόπο του δημοσιεύματος αλλά και την κρατούσα κοινή γνώμη για το θέμα. Στου **Gatley on Libel and Slander**, 11^η έκδ., σελ. 103 αναφέρονται τα εξής:*

«The general approach. In ruling on meaning, the court is not determining the actual meaning of the words but delimiting the outside boundaries of the possible range of meaning and setting the “ground rules” for the trial.

*Thus in **Shah v. Standard Chartered Bank** the allegations were capable of bearing the meaning that the plaintiffs were guilty of money laundering; but the use of miscellaneous qualifying words such as “alleged” or “apparently” meant that in the alternative they were capable of imputing no more than reasonable suspicion. The nature of the exercise has been summarized as follows (citations omitted):*

“(1) The governing principle is reasonableness. (2) The hypothetical reasonable reader is not naïve but he is not unduly suspicious. He can read between the lines. He can read in an implication more readily than a lawyer and may indulge in a certain amount of loose thinking but he must be treated as being a man who is not avid for scandal and someone who does not, and should not, select one bad meaning where other non-defamatory meanings are available.

(3) Over-elaborate analysis is best avoided. (4) The intention of the publisher is irrelevant. (5) The article must be read as a whole, and any “bane and antidote” taken together. (6) The hypothetical reader is taken to be representative of those who would read the publication in question. (7) In delimiting the range of permissible defamatory meanings, the court should rule out any meaning which, can only emerge as the produce of some strained, or forced, or utterly unreasonable interpretation ... (8) It follows that it is not enough to say that by some person or another the words might to be understood in a defamatory sense”. (**Jeynes v. New Magazines Ltd [2008] EWCA Civ. 130**).»

Σε ελεύθερη μετάφραση:

«Η γενική προσέγγιση: Κατά την απόφαση ως προς το νόημα, το δικαστήριο δεν καθορίζει την πραγματική σημασία των λέξεων, αλλά προσδιορίζει τα ακραία όρια του δυνατού εύρους των εννοιών και θέτει τους «βασικούς κανόνες» για τη δίκη.

Ετσι, στην υπόθεση **Shah v. Standard Chartered Bank**, οι ισχυρισμοί ήταν ικανοί να αποδώσουν το νόημα ότι οι ενάγοντες ήταν ένοχοι για ζέπλυμα χρήματος· αλλά η χρήση των διαφόρων διακριτικών λέξεων όπως “κατ’ ισχυρισμόν” ή “προφανώς” σήμαινε εναλλακτικά ότι δεν μπορούσαν να προσδώσουν τίποτε περισσότερο πέραν της εύλογης υποψίας. Η φύση του θέματος έχει συνοψιστεί ως εξής (οι αναφορές παραλείπονται):

«(1) Η βασική αρχή είναι η λογική. (2) Ο υποθετικός λογικός αναγνώστης δεν είναι αφελής αλλά ούτε υπερβολικά καχύποπτος. Μπορεί να διαγιγνώσκει. Μπορεί να αντιληφθεί ένα υπονοούμενο πιο εύκολα από ότι ένας δικηγόρος και μπορεί να ευδώσει σε ένα πιο χαλαρό (ελεύθερο) τρόπο σκέψης αλλά πρέπει να αντιμετωπιστεί ως ένας άνθρωπος που δεν διψά για σκάνδαλα και ως κάποιος που δεν επιλέγει ή δεν θα πρέπει να επιλέγει μόνο την κακή σημασία, όπου υπάρχουν άλλες μη δυσφημιστικές σημασίες. (3) Υπερβολικά λεπτομερής ανάλυση είναι καλύτερα να αποφεύγεται. (4) Η πρόθεση του δημοσιεύοντος είναι άσχετη. (5) Το άρθρο πρέπει να αναγνωστεί ως σύνολο και «το δηλητήριο με το αντίδοτο» να συνεξεταστούν. (6) Ο υποθετικός αναγνώστης θεωρείται αντιπροσωπευτικός εκείνων που θα διάβαζαν το επίμαχο δημοσίευμα. (7) Οριοθετώντας το φάσμα των επιτρεπών δυσφημιστικών σημασιών, το δικαστήριο θα πρέπει να αποκλείει κάθε έννοια η οποία μπορεί να προκύψει μόνο και μόνο ως παράγωγο ορισμένης παρατραβηγμένης, εξαναγκαστικής ή εντελώς παράλογης ερμηνείας. (8) Επομένως, δεν αρκεί να πούμε ότι, από ορισμένους, οι λέξεις θα μπορούσαν να γίνουν αντιληπτές ως δυσφημιστικές.»

Στην υπόθεση **Εκδόσεις Αρκτίνος v. Δώρου Γεωργιάδη** (αυωτέρω) στο πλαίσιο εξέτασης περιπτώσεων όπου τα επίδικα δημοσιεύματα αποδίδουν στον παραπονούμενο κάποια σχέση ή συμμετοχή στη διάπραξη ποινικών αδικημάτων, όπως στην υπό κρίση υπόθεση, το Ανώτατο Δικαστήριο

υιοθέτησε την ταξινόμηση τους σε τρεις κατηγορίες ή, καλύτερα, σε τρία διακριτά επίπεδα καταλογισμού (*levels of imputation*) γνωστά ως “*Chase levels*” στη βάση των όσων αποφασίστηκαν στην ομώνυμη υπόθεση ***Chase v. News Group Newspapers [2002] EWCA 1772***².

Το πρώτο επίπεδο είναι η περίπτωση όπου υπάρχει ουσιαστικά ο ισχυρισμός ότι ο παραπονούμενος είναι ένοχος κάποιου ποινικού αδικήματος. Το δεύτερο επίπεδο αφορά την περίπτωση όπου ο ισχυρισμός είναι ότι υπάρχει εύλογη αιτία για την υποψία ότι ο παραπονούμενος είχε εμπλοκή σε κάποιο ποινικό αδίκημα. Ενώ στην τρίτη περίπτωση η αναφορά είναι ότι υπάρχει λόγος για διερεύνηση των πράξεων του παραπονούμενου³ και, ειδικότερα, του κατά πόσο ο παραπονούμενος είναι υπεύθυνος για την κατ’ ισχυρισμό πράξη.

Όπως τονίστηκε στην υπόθεση ***Εκδόσεις Αρκτίνος v. Δώρου Γεωργιάδη*** (ανωτέρω) «συνάγεται από τα πιο πάνω πως αν αναφέρεται στο δημοσίευμα ότι ο παραπονούμενος είναι υπό υποψία ή ότι διερευνάται γι’ αυτόν υπόθεση δεν μπορεί ευλόγως να ερμηνευτεί ή να γίνει αντιληπτό ότι

²[45] *The sting of a libel may be capable of meaning that a claimant has in fact committed some serious act, such as murder. Alternatively it may be suggested that the words mean that there are reasonable grounds to suspect that he/she has committed such an act. A third possibility is that they may mean that there are grounds for investigating whether he/she has been responsible for such an act*’.

³ Στην εν λόγω υπόθεση έγινε παραπομπή και στην ακόλουθη περικοπή από το Σύγγραμμα *Gatley on Libel and Slander* 11^a Έκδοση:

“It is usually said that there are two levels of imputation below that of guilt (“Level 1”) which are possible in such a situation, both of which are defamatory, though in different degrees; that there are reasonable grounds to suspect that the claimant is involved (“Level 2”) or that there are grounds to investigate what the claimant has done (“Level 3”). In *Lewis* it was admitted that the words were defamatory in the last sense (or something like it) but the defendants could justify that by showing that the investigation was taking place.”

σημαίνει πως αυτός είναι ένοχος γιατί αν ο κοινός λογικός άνθρωπος σκεφτόταν πως όποτε υπάρχει αστυνομική έρευνα ο υπό διερεύνηση είναι ένοχος, θα ήταν σχεδόν αδύνατο να δοθεί ακριβής πληροφόρηση για οτιδήποτε για το οποίο το κοινό ενδιαφέρεται να γνωρίζει και να πληροφορείται.»

Επί αυτού του ζητήματος απόλυτα κατατοπιστική είναι η υπόθεση ***Mirror Newspapers Ltd v. Harrison (1982) 149 C.L.R. 293***, στην οποία αναφέρθηκε με επιδοκιμασία το Ανώτατο Δικαστήριο στην υπόθεση ***Εκδοτικός Οίκος Δίας Λτδ v. Γεωργιάδη*** (ανωτέρω). Παραθέτουμε σχετικό απόσπασμα από την εν λόγω υπόθεση:

“16. As we have seen, there is now a strong current of authority supporting the view that a report which does no more than state that a person has been arrested and has been charged with a criminal offence is incapable of bearing the imputation that he is guilty or probably guilty of that offence..... The ordinary reasonable reader is mindful of the principle that a person charged with a crime is presumed innocent until it is proved that he is guilty. Although he knows that many persons charged with a criminal offence are ultimately convicted, he is also aware that guilt or innocence is a question to be determined by a court, generally by a jury, and that not infrequently the person charged is acquitted.

17. In this situation the reader will view the plaintiff with suspicion, concluding that he is a person suspected by the police of having committed the offence and that they have ground for laying a charge against him. But this does not warrant the conclusion that by reporting the fact of arrest and charge a newspaper is imputing that the person concerned is guilty. A distinction needs to be drawn between the reader's understanding of what the newspaper is saying and judgments or conclusions which he may reach as a result of his own beliefs and prejudices. It is one thing to say that a statement is capable of bearing an imputation defamatory of the plaintiff because the ordinary reasonable reader would understand it in that sense, drawing on his own knowledge and experience of human affairs in order to reach that result. It is quite another thing to say that a statement is capable of bearing such an imputation merely because it excites in some readers a belief or prejudice from

which they proceed to arrive at a conclusion unfavourable to the plaintiff. The defamatory quality of the published material is to be determined by the first, not by the second, proposition. Its importance for present purposes is that it focuses attention on what is conveyed by the published material in the mind of the ordinary reasonable reader."

Προσεκτική ανάγνωση και μελέτη των επίδικων δημοσιευμάτων αποκαλύπτει ότι το πρωτόδικο Δικαστήριο επικεντρώθηκε, κυρίως, στην εξέταση των δημοσιευμάτων που είχαν προηγηθεί του δημοσιεύματος ημερ. 6/8/2001, ημερομηνία κατά την οποία γίνεται πλέον, για πρώτη φορά, ονομαστική αναφορά στον Εφεισίβλητο και σε ακόμη ένα πρόσωπο «που κατονομάζονται σαν δράστες» στη βάση γραπτών καταγγελιών εναντίον τους από ανήλικα κορίτσια. Είναι γεγονός ότι στα προηγούμενα δημοσιεύματα απαντώνται οι λέξεις και οι φράσεις στις οποίες το πρωτόδικο Δικαστήριο έκανε αναφορά τις οποίες, όπως προκύπτει, έλαβε υπόψη του στο πλαίσιο της κατάληξης του περί ύπαρξης δυσφημιστικών δημοσιευμάτων. Πρόκειται για τη χρήση των λέξεων και/ή φράσεων «παιδεραστία», «παιδεραστές», «κύκλωμα παιδεραστίας», σε συνάρτηση με την πρόσβαση κατηγορίας «κουκουλώματος» της υπόθεσης, τα οποία απαντώνται στα δημοσιεύματα ημερ. 2/8/2001 και 3/8/2001.

Χωρίς αμφιβολία αυτές οι λέξεις και φράσεις ενέπιπταν στο πρώτο επίπεδο καταλογισμού (*level of imputation*) που αναφέρθηκε ανωτέρω, όπου, δηλαδή, μέσω αυτών των λέξεων και φράσεων το νόημα που αποδίδεται είναι αυτό της ενοχής σε σχέση με συγκεκριμένα αδικήματα.

Το ζήτημα, ωστόσο, που φαίνεται να είχε παραγνωριστεί από το πρωτόδικο Δικαστήριο, είναι ότι κατά το στάδιο δημοσίευσης των εν λόγω δημοσιευμάτων δεν υπήρχε η απαιτούμενη σύνδεση με τον Εφεισίβλητο. Το συμπέρασμα του πρωτόδικου Δικαστηρίου, ότι μέσω της χρήσης των πιο

πάνω λέξεων και φράσεων η ενοχή του Εφεισίβλητου αναδύετο ως μόνη επιλογή με τη διάπραξη αδικήματος από αυτόν δεδομένη, δεν είναι ορθή. Στο πλαίσιο των δύο πρώτων δημοσιευμάτων οι μόνες αναφορές που υπήρχαν ήταν ότι οι καταγγελίες στρέφονταν εναντίον *«δύο προσώπων του καλλιτεχνικού χώρου»*, *«δύο κυρίων του καλλιτεχνικού χώρου»*, *δύο «ευτιμότεων κυρίων»* του καλλιτεχνικού χώρου και παρόμοιων παραλλαγών, χωρίς, σε εκείνο το στάδιο, τα πρόσωπα αυτά να κατονομάζονται.

Σίγουρα οι πιο πάνω αναφορές δεν ήταν αρκετές για να συνδέσουν, στον απαιτούμενο βαθμό, τον Εφεισίβλητο με ένα από τους *«κυρίους»* του καλλιτεχνικού χώρου εναντίον των οποίων προσάπτονταν κατηγορίες για εμπλοκή σε κύκλωμα παιδεραστίας, ακόμη και προσπάθεια παρέμβασης για σκοπούς κουκουλώματος της υπόθεσης.

Στα δημοσιεύματα που ακολουθούν από τις 6/8/2001 και εντεύθεν, δεν διαπιστώνεται η χρήση των φράσεων και λέξεων στις οποίες το πρωτόδικο Δικαστήριο είχε αναφερθεί, στο πλαίσιο παράθεσης παραδειγμάτων που υποστήριζαν, κατά την κρίση του, την κατάληξη του περί δυσφημιστικών δημοσιευμάτων, αλλά πλέον γίνεται αναφορά σε λέξεις και φράσεις όπως *«γραπτές καταγγελίες εναντίον τους για διαφθορά ανήλικων κοριτσιών»*, *«σύλληψη των δύο προσώπων που κατονομάζονται σαν δράστες»*, *«οι υποθέσεις που διερευνά η αστυνομία σε βάρος του Δώρου Γεωργιάδη και του Γιώργου Σερδάρη»*, *«ανανέωση της κράτησης του Δώρου Γεωργιάδη και Γιώργου Σερδάρη που θεωρούνται ύποπτοι για συνομωσία προς διαφθορά θήλεος»*. Την αναφορά δε του γιου του αυτόχειρα ότι, *«πρέπει ο πατέρας μου να ήταν αφάνταστα στενοχωρημένος μαθαίνοντας για τους δύο αυτούς ανθρώπους που σεξουαλικά παρενοχλούσαν ανήλικα κορίτσια»* (στο

δημοσίευμα ημερ. 6/8/2001), που θα μπορούσε να θεωρηθεί ότι αποδίδει στον Εφεσίβλητο και το άλλο πρόσωπο εμπλοκή στην διάπραξη των επίδικων αδικημάτων, ακολουθεί αμέσως μετά, στο ίδιο δημοσίευμα, η αναφορά του Εφεσεΐοντα 2, «*σύμφωνα με τους ισχυρισμούς, σύμφωνα με τους ισχυρισμούς πάντα, των κοριτσιών..*», καθώς και η αναφορά «*σύμφωνα με όσα λένε 4 κοπέλες ανάμεσα στις οποίες και 2 που τις γνώριζε ...*», εις τρόπο ώστε οι τελευταίες αυτές αναφορές να αποτελούν το λεγόμενο «*αντίδοτο*» για τις αμέσως προηγούμενες αναφορές⁴.

Επιπλέον, στο πλαίσιο αυτών των δημοσιευμάτων που ακολούθησαν υπάρχουν αναφορές και σε δηλώσεις τρίτων προσώπων μέσω ρεπορτάζ, στα οποία περιλαμβάνονται απαντήσεις και δηλώσεις σε σχέση με την υπό διερεύνηση υπόθεση και από αξιωματούχους της πολιτείας, όπως ο τότε Πρόεδρος της Δημοκρατίας, ο τότε Πρόεδρος της Βουλής, ο τότε Βοηθός Γενικού Εισαγγελέα, ο τότε Υπουργός Δικαιοσύνης, ο τότε Κυβερνητικός Εκπρόσωπος, ο Αστυνομικός Διευθυντής Λευκωσίας, καθώς και από δικηγόρο και ειδικό ψυχολόγο. Ακόμη και ο ίδιος ο Εφεσίβλητος παρουσιάζεται να συμμετέχει και/ή συμβάλλει, τρόπο τινά, στην όλη υπόθεση μέσω ορισμένων δηλώσεων απαντώντας σε ερωτήσεις που του υποβλήθηκαν μπροστά στην τηλεοπτική κάμερα. Στο πλαίσιο αυτό, διαπιστώνονται αναφορές και δηλώσεις για παράδειγμα, του Προέδρου της Δημοκρατίας, όπου διαβεβαιώνει ότι «*ο νόμος θα εφαρμοστεί, η υπόθεση θα παρουσιαστεί ενώπιον δικαστηρίου, εναπόκειται στο δικαστήριο να*

⁴ Όπως αναφέρεται στην παλαιά υπόθεση ***Chalmers v. Payne [1835] 2 CrM & R 156***:

“[If] in one part of the publication something disreputable to the plaintiff is stated, but that is removed by the conclusion, the bane and the antidote must be taken together”.

Παρομοίως όπως λέχθηκε και σε άλλες υποθέσεις:

«Το άρθρο θα πρέπει να αναγνωστεί ως σύνολο και το «δηλητήριο με το αντίδοτο» να συνεξεταστούν» (Δέστε ***Εκδόσεις Αρκίνος Δώρας Γεωργιάδης (2011) 1 Α.Α.Δ. 407.***)

αποφασίσει εάν εύρει ενοχήν, εναπόκειται στο δικαστήριο να επιβάλει ποινή ...» (δημοσίευμα ημερ. 8/8/2001), του Κυβερνητικού Εκπροσώπου, όπου αναφερόμενος στις δηλώσεις του Προέδρου της Δημοκρατίας διευκρίνιζε ότι «... ο Πρόεδρος της Δημοκρατίας αναφερόταν σε υπόπιους για το αδίκημα της ... το οποίο διερευνάται», του Υπουργού Δικαιοσύνης ο οποίος ερωτώμενος για την πορεία των ανακρίσεων διαβεβαίωσε ότι «δεν πρόκειται να κουκουλωθεί οποιαδήποτε υπόθεση και αυτό είναι ξεκάθαρο. Η αστυνομία κάνει ανακρίσεις και προχωρεί. Έχει πάρει καταθέσεις από ... περίπου κάπου από 14 πρόσωπα και θα συνεχίσει». Η αναφορά δε του τότε Προέδρου της Δημοκρατίας σε παιδεραστές, που θα μπορούσε να θεωρηθεί ότι αποδίδει στον Εφεσίβλητο ενοχή, αντιμετωπίστηκε, όπως προέκυψε, με διορθωτικές δηλώσεις του Κυβερνητικού Εκπροσώπου στο πλαίσιο του ιδίου δημοσιεύματος, εις τρόπο ώστε αυτές να αποτελούν – όπως ήδη επισημάνθηκε ανωτέρω σε σχέση με άλλη περίπτωση – το λεγόμενο «αντίδοτο» για τις προηγούμενες δηλώσεις.

Όπως προκύπτει, πυρήνας των επίδικων δημοσιευμάτων ήταν η αστυνομική διερεύνηση καταγγελιών νεαρών κοπέλων σε βάρος του Εφεσίβλητου και ακόμη ενός προσώπου, σε σχέση με την πιθανή διάπραξη ποινικών αδικημάτων κατά των ηθών και, συγκεκριμένα, διαφθοράς κοριτσιών. Στα δημοσιεύματα γίνεται αναφορά στο ερευνητικό έργο της Αστυνομίας καθώς και στις διαδικασίες προσωποκράτησης των δύο προσώπων και πως η όλη υπόθεση πήρε το δρόμο της δικαιοσύνης μέσω σχετικών αναφορών τόσο στα επίδικα δημοσιεύματα («Η υπόθεση διαφθοράς ανήλικων κοριτσιών παίρνει τώρα το δρόμο της δικαστικής κάθαρσης») όσο και μέσω δηλώσεων, στις οποίες αναφερθήκαμε ανωτέρω, του Προέδρου της Δημοκρατίας («ο νόμος θα εφαρμοστεί, η υπόθεση θα παρουσιαστεί ενώπιον δικαστηρίου, εναπόκειται στο δικαστήριο να

αποφασίσει...») και του Κυβερνητικού Εκπροσώπου ότι μόνο η δικαιοσύνη θα μπορούσε να αποφασίσει για την υπόθεση («Ο κ. Π^ο Πέτρου τόνισε ότι του τελικό λόγο έχει η δικαιοσύνη...»). Στο πλαίσιο αυτό δίδεται περιγραφή σε σχέση με την πορεία του ανακριτικού έργου της Αστυνομίας με αναφορές, μεταξύ άλλων, στη δικαστική διαδικασία ανανέωσης της κράτησης των δύο υπόπτων και στα όσα είχαν αναφερθεί εκεί (δημοσίευμα ημερ. 11/8/2001), καθώς και στις θέσεις των υπόπτων με αναφορά στις ανακριτικές τους καταθέσεις (δημοσίευμα ημερ. 8/8/2001). Προηγουμένως δίδεται και η αντίδραση του Εφεσίβλητου κατά το στάδιο της σύλληψης του («Η αντίδραση του Δώρου Γεωργιάδη όταν το συνέλαβαν ήταν βαθύτατη απορία και κατάπληξη για όσα του αποδίδονταν»).

Ο μέσος αναγνώστης δεν μπορεί παρά να αντιληφθεί ότι κατά τον επίδικο χρόνο εξετάζονταν εναντίον του Εφεσίβλητου και ενός άλλου προσώπου καταγγελίες για διάπραξη ποινικών αδικημάτων σε βάρος αριθμού νεαρών κοπέλων και ότι η Αστυνομία είχε στα χέρια της καταθέσεις οι οποίες δημιουργούσαν υποψίες εναντίον τόσο του Εφεσίβλητου, όσο και του τρίτου προσώπου.

Δεν διαφεύγει της προσοχής μας ότι κάποια από τα δημοσιεύματα, πέραν της αναφοράς στην αστυνομική έρευνα, επεκτάθηκαν και στην παράθεση λεπτομερειών που προέκυπταν από περιγραφές στο πλαίσιο των καταγγελιών των παραπονούμενων και της μαρτυρίας που υπήρχε στα χέρια της Αστυνομίας. Τέτοια ήταν η περίπτωση κυρίως με τα αρχικά δημοσιεύματα, ημερ. 2/8/2001 και 3/8/2001. Παρά ταύτα, εξετάζοντας το σύνολο των δημοσιευμάτων προκύπτει ότι αυτά ήταν απότοκο ισχυρισμών και καταγγελιών, όπως έχουμε ήδη αναφέρει. Ακόμη και η συσχέτιση του θέματος της αυτοκτονίας 74χρονου με τη διάπραξη των υπό

διερεύνηση σε βάρος του Εφεσίβλητου ποινικών αδικημάτων γινόταν, όπως προκύπτει, στο πλαίσιο των ισχυρισμών και των καταγγελιών συγκεκριμένων παραπονούμενων κοπέλων, όπου και πάλι στη μεταφορά του εν λόγω ζητήματος και των ισχυρισμών των κοπέλων χρησιμοποιούνται φράσεις όπως *«σύμφωνα με τους ισχυρισμούς πάντα, των κοριτσιών...»*, *«είχαν πάθει όσα ισχυρίζονται ότι έπαθαν»* (δημοσίευμα ημερ. 6/8/2001), *«... το ψυχικό άλγος που ένοιωσε μαθαίνοντας ότι είχαν ενοκληθεί με αυτό τον τρόπο σύμφωνα με τα όσα λένε τέσσερις κοπέλες ανάμεσα στις οποίες και 2 που τις γνώριζε ..»*, (δημοσίευμα ημερ. 6/8/2001).

Το πρωτόδικο Δικαστήριο αναφέρθηκε, επίσης, και στον εν γένει τρόπο παρουσίασης των επίδικων δημοσιευμάτων με μουσική υπόκρουση, φωτογραφίες των υπόπτων, video με τραγουδίστριες και άλλα τα οποία έκρινε ότι καταδείκνυαν τον *«απόλυτα τρωτό τρόπο παρουσίασης μιας είδησης έσω και κατόπιν καταγγελίας»* και τη μετατροπή του, όπως χαρακτηριστικά, ανέφερε *«σε είδος σεναρίου σαπουνόπερας»*. Δεν είναι ασυνήθιστο να παρατηρείται σε δημοσιεύματα τίτλοι και επικεφαλίδες ακόμη και φωτογραφίες που συχνά στοχεύουν να προσελκύσουν την προσοχή και το ενδιαφέρον του αναγνώστη επισκιάζοντας κάποτε το ίδιο το κείμενο που ακολουθεί. Το κείμενο, όμως, της είδησης μπορεί να είναι το «αντίδοτο» το οποίο εξουδετερώνει ένα τίτλο ή μια επικεφαλίδα «δηλητήριο». Σε μια τέτοια περίπτωση ο μέσος λογικός αναγνώστης δεν θα σταματήσει σε ό,τι συνοδεύει ένα δημοσίευμα αλλά θα προχωρήσει να αναγνώσει το δημοσίευμα στο σύνολο του⁵. Επιπλέον το πλαίσιο (context) είναι σημαντικό ιδιαίτερα στην υπό κρίση περίπτωση που αφορά σε μια σειρά δημοσιευμάτων τα οποία εξετάζονται ως σύνολο.

⁵ Δέστε την Αγγλική υπόθεση *Charleston v. News Group Newspapers Ltd [1995] 2 AC 65*.

Εξετάζοντας λοιπόν τα επίδικα δημοσιεύματα στο σύνολο τους, ο μέσος συνηθισμένος άνθρωπος θα αντιλαμβανόταν ότι εναντίον του Εφεσίβλητου και ενός ακόμα προσώπου διερευνάτο σοβαρή ποινική υπόθεση στη βάση αριθμού γραπτών καταγγελιών που προέρχονταν από διάφορες κοπέλες και άλλων στοιχείων, τα οποία δημιουργούσαν εύλογη αιτία για την υποψία ότι ο Εφεσίβλητος και το άλλο πρόσωπο είχαν εμπλοκή στα υπό διερεύνηση σοβαρά ποινικά αδικήματα κατά των ηθών. Λαμβάνοντας δε τα επίδικα δημοσιεύματα στο σύνολο τους, οι αναφορές σε «παιδεραστές», σε «κύκλωμα παιδεραστίας» και σε «πολύχρονη σεξουαλική εκμετάλλευση ανηλικών κοριτσιών», καθώς και σε προσπάθεια παρέμβασης «ώστε η υπόθεση να κουκουλωθεί», οι οποίες απαντώνται στα πρώτα δημοσιεύματα ημερ. 2/8/2001 και 3/8/2001, δεν διαφοροποιούσαν την έννοια αλλά και το νόημα των δημοσιευμάτων περί ύπαρξης εύλογης αιτίας να υποψιαστεί κάποιος ότι ο Εφεσίβλητος διέπραξε τα υπό διερεύνηση αδικήματα. Η έννοια, επομένως, που αποδίδουν τα επίδικα δημοσιεύματα εμπίπτει στο δεύτερο επίπεδο καταλογισμού (*level of imputation*) που καθιερώθηκε με βάση τη σχετική νομολογία στην οποία αναφερθήκαμε ανωτέρω και όχι στο πρώτο επίπεδο, εφόσον δεν καταλογίζεται στον Εφεσίβλητο ότι είναι ένοχος σε ποινικά αδικήματα.

Υπό το φως των πιο πάνω, το δικαίωμα πληροφόρησης του κοινού σε σχέση με ζήτημα τόσο σοβαρής μορφής δημόσιου ή γενικότερου ενδιαφέροντος, υπερίσχυε.

Ενόψει της πιο πάνω διαπίστωσης μας αναφορικά με τη φύση των επίδικων δημοσιευμάτων η οποία οδηγεί στην επιτυχή κατάληξη της παρούσας Έφεσης, καθίσταται αχρείαστη η ενασχόληση μας με τους υπόλοιπους Λόγους Έφεσης που εγείρονται σε αυτή.

Η Έφεση επιτυγχάνει και η πρωτόδικη Απόφαση παραμερίζεται. Τα έξοδα της πρωτόδικης διαδικασίας όπως θα υπολογιστούν από τον Πρωτοκολλητή και θα εγκριθούν από το Δικαστήριο καθώς και τα έξοδα της Έφεσης τα οποία καθορίζονται στο ποσό των €3.000, πλέον ΦΠΑ, επιδικάζονται υπέρ των Εφεσειόντων και εναντίον του Εφεσίβλητου.

Α. ΛΙΑΤΣΟΣ, Δ.

Δ. ΣΩΚΡΑΤΟΥΣ, Δ.

Λ. ΔΗΜΗΤΡΙΑΔΟΥ-ΑΝΔΡΕΟΥ, Δ.

